

**Єва Морозова, здобувач вищої освіти СВО Магістр;
Олексій Томілін, д.е.н., доцент, професор кафедри
Полтавська державна аграрна академія**

СУТНІСТЬ І НАПРЯМИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне функціонування кожного підприємства вимагає грамотного управління його діяльністю. Багато в чому це визначається умінням проводити аналіз фінансово-господарської діяльності, з допомогою якого розглядаються причини і фактори зміни планових показників діяльності підприємства, є можливість розробки тактики і стратегії його функціонування, проведення моніторингу за їх виконанням, обґрунтовуються управлінські рішення.

Найбільш важливим елементом ефективного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства є управління його фінансовим станом. Господарська діяльність будь-якого підприємства пов'язана з рухом фінансових потоків. Це пов'язано з фактом наявності двосторонніх ділових взаємин компанії з постачальниками, замовниками, кредитними установами, позабюджетними фондами та іншими юридичними особами, в результаті взаємин організації з підприємствами безпосередньо не пов'язаними з основною діяльністю.

Дослідження питань, пов'язаних з визначенням сутності фінансового стану підприємства, а також методів його оцінки присвячено роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема О. Я. Базілінської, А. М. Поддєрьогіна, І. О. Бланка, Г. В. Савицької та ін. Незважаючи на це, відсутність єдиної методології оцінки фінансового стану призводить до використання великої різноманітності показників, часто без будь-якої систематизації, а також чітких алгоритмів розрахунку, що значно ускладнює реалізацію оцінки фінансового стану в практичній діяльності підприємства.

У ринковій економіці незалежні виробники товарів і послуг не зможуть успішно працювати на ринку без забезпечення економічної стабільності своїх підприємств. Вихідною категорією, яка визначає сутність аналізу фінансового стану і його функціональну роль у процесі фінансово-господарської діяльності, є економічна категорія «фінансовий стан». На нашу думку, підходи до його розуміння закладають основи для обґрунтування методологічних підходів до аналізу та визначення його істотних ознак. Суть фінансового стану підприємств неодноразово намагалася охарактеризувати зарубіжні і вітчизняні вчені у своїх працях, проте консенсусу досі немає. Узагальнюючи різні інтерпретації для визначення сутності фінансового стану підприємства, виділимо кілька основних підходів.

Прихильники першого підходу визначають фінансовий стан як здатність підприємства вести [3]. Можемо відмітити, що з одного боку, фінансове становище вказує на здатність підприємства працювати. Однак таке визначення

принципово не визначає деякі характеристики фінансового становища підприємства.

Другий підхід можна віднести до вчених, які інтерпретують фінансовий стан як рівень ефективності або збалансованості фінансових ресурсів в певний момент часу [2]. У цих визначеннях доцільно виділити конкретну дату оцінки фінансового становища. Це пов'язано з тим, що Форма 1 «Бухгалтерський баланс» (Звіт про фінансовий стан), яка є основою для розрахунків, складається на конкретну дату, і результати також можуть бути оцінені на цю дату.

Третій підхід включає вчених, які фінансовий стан зводять до його визначення як економічної категорії [6]. Вважаємо цей підхід дещо суперечливим та таким, що потребує більш докладного обґрунтування, оскільки будь-яка економічна категорія є концепцією, але не кожна концепція є економічною категорією.

Четвертий підхід до інтерпретації фінансового стану, як складного поняття і привласнюють йому ряд характеристик [4; 5]. Вважаємо цей підхід одним з найбільш обґрунтованих, оскільки інтерпретація містять безпосередньо ознаки та напрямки (або показники), які характеризують фінансовий стан.

Вчені, що були віднесені до п'ятого підходу, розглядають фінансовий стан як сукупність показників [1]. За цим підходом, фінансовий стан може бути охарактеризований на основі певного набору показників, але він не є цією сукупністю. Проведений аналіз показує, що переважна більшість учених висуває таку характеристику фінансового стану як набір (системи) показників. Відмітимо, що фінансове становище підприємства є об'єктивною економічною категорією, яку можна оцінити з більшою або меншою глибиною і достовірністю показників. Ці показники, будучи випадковими змінними, можуть служити основою для прийняття управлінських рішень в невизначеному контексті.

Основними елементами господарської діяльності підприємства, які дозволяють визначити його фінансове становище, є: рентабельність праці; оптимальність розподілу прибутку; наявність власних фінансових ресурсів не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробництва і продажів; раціональне розміщення основних і оборотних коштів, ліквідність оборотних активів [7]. Метою оцінки фінансового стану підприємства є розробка і реалізація заходів, спрямованих на його зміцнення, розширення його можливостей і розширення можливостей підприємства здійснювати господарську діяльність на основі підвищення прибутковості.

Оцінка фінансового стану підприємств свідчить про: позитивну тенденцію покращення матеріально-технічної бази; підвищення ефективності використання активів суб'єктів господарювання; ефективне використання власного капіталу суб'єктів господарювання; зниження рівня фінансової стійкості (за критерієм забезпеченості власним капіталом) суб'єктів господарювання; недостатню забезпеченість грошовими коштами суб'єктів господарювання; погіршення стану розрахунків між суб'єктами господарювання [8, с. 565].

Отже, фінансовий стан є однією з найважливіших характеристик підприємства, в основі якого лежать динамічні, часто повторювані, часто нерівномірні процеси руху фінансових ресурсів. Тому, вважаємо, що метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів для підвищення ефективності їх формування, розміщення та використання. Це повинно бути зазначено у відповідних поточних завданнях. Серед основних моментів слід відзначити: забезпечення необхідного рівня рентабельності виробництва; посилення комерційного розрахунку; зниження собівартості; визначення рівня економічної безпеки і т. д., в якості основи для стабільної роботи підприємства і виконання його зобов'язань перед бюджетом, кредиторами та іншими установами.

Література:

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. К. : Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. К. : Ника-Центр: Эльга, 1999. Т. 2. 591 с.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посіб. К. : Атіка, 2004. 480 с.
4. Осмоловський В. В. Теория анализа хозяйственной деятельности. М. : Новое знание, 2001. 307 с.
5. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2000. 406 с.
6. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособие ; 7-е изд., испр. Мн. : Новое издание, 2002. 704 с.
7. Сарапіна О. А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. *Вісник Хмельницького національного університету: економічні науки*. 2013. № 1. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_01/Sarapina.pdf (дата звернення: 21.10. 2020).
8. Томілін О. О., Лесюк А. С. Сутність та оцінка фінансового стану підприємства *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 561–566. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1511> (дата звернення: 21.10. 2020).

**Лариса Некрасенко, к.б.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія**

ІННОВАЦІЙНІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

Інтеграція України в європейський простір після ратифікації угоди про асоціацію України з ЄС та підписання угоди про зону вільної торгівлі мають важливе значення для збільшення фінансових потоків і розвитку фінансових інститутів в країні. За останні роки в політичній та економічній ситуації в Україні сталося багато змін, але так само багато що належить зробити. Одним з досягнень останніх років була лібералізація торгівлі з країнами Євросоюзу, яка